

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MAMMOTH SITE STUDIES (LAWRENCE, USA)

11—13 березня 1998 р. у Канзаському університеті США відбулася міжнародна конференція, присвячена дослідженням стоянок з мамонтовою фауною. У конференції брали участь спеціалісти із США, України, Чехії, Англії, Франції, Росії. Провідною темою було висвітлення ролі полювання на мамонта у палеоліті. Доповіді окреслювали напрями пошукових робіт на стоянках США та Східної і Центральної Європи.

Так Ж. Фрізон (Університет Віомінг, США) представив результати розкопок стоянки Колбі, де було знайдено скупчення кісток мамонтів та вістря типу кловіс. Археологічні рештки вчений інтерпретував як свідчення полювання на мамонтів з послідовним зберіганням м'яса у відповідних місцях. К. В. Хейнес (Університет Арізони, США) запропонував реконструкцію полювання на мамонтів Кловіс у полонині Сен-Педро в Арізоні. Л. А. Хеннус (Коледж Південної Дакоти, США) представив результати досліджень, які він проводив зі зброями з кісток мамонтів, що використовувались, на його думку, як мисливська зброя полювання на мамонтів у Ленд-Фергюсон, Південна Дакота. Я. Сондрес (Іллінойський музей, США), дослідивши тафономію кісток зі стоянок Дент, Колорадо, Кловіс у Новій Мексиці, зробив висновок про полювання на тварин та розчленування свіжих туш. Д. Енсер (Університет Аляска, США) дійшов висновку, що у Східній Берінгії (Аляска), де були скупчення мамонтів близько 13000 В. Р., існували традиції використання бивнів. Доповідь А. Монте-Вайд (Університет Канзасу, США) присвячувалась морфологічному аналізу крем'яних вістрів костенківського типу, що були знайдені в культурному шарі польської стоянки Краків-Спадзіста. На її думку, ці вістря використовувались як мисливська зброя у полюванні на мамонтів. Доповідь Л. А. Яковлевої (ІА НАН України) та Ф. Джимджана (CNRS EP 1730, Франція) була присвячена новим розкопкам на стоянці Гінці в Україні. За висновками дослідників, урочище Провалля, де була розташована пізньопалеолітична стоянка, мало особливо важливе значення для мисливців, які не раз використовували цю територію. Доведено, що стоянка з житлами з кісток мамонта, розміщена на пагорбі, була безпосередньо пов'язана з улоговиною Удаю, де зафіксовано сліди активної мисливської діяльності. У доповіді широко використовувався порівняльний аналіз з іншими стоянками пізнього палеоліту Наддніпрянщини. І. Свобода (Чехія) представив статуетки мамонтів зі стоянок Долні-Вестоніці I, Пжедмост, Павлов I та підкреслив схематичність зображень.

Декілька доповідей було присвячено гіпотезі відсутності активного полювання на мамонтів у палеоліті. Л. Г. Фриман (Університет Чикаго, США), наводячи твердження Л. Бінфорда щодо незначної ролі полювання у ранньому палеоліті, на прикладі стоянок Торальба та Амбронна в іспанській Мезеті детально аналізує цю проблему, репрезентує контраргументи. Доповідь О. Соффер, В. Ю. Сунцова (Університет Ілліноя, США) та Л. Н. Корнієць (НАН України), базуючись на ідеях Брюсова, Громова, Верещагіна, Бінфорда та самої Соффер, висвітлювала питання полювання на мамонтів у палеоліті. Доповідь Д. Вест (Університет Канзасу, США) також присвячена ролі полювання на мамонтів у пізньому палеоліті. На прикладі гравецьких стоянок Спадзіста В у Польщі та Долні-Вестоніці у Моравії дослідниця наводить численні аргументи на користь полювання на мамонтів на цих стоянках та розчленування туш тварин, не погоджуючись з думкою О. Соффер.

Особливо цікавими були доповіді, в яких висвітлювались теми експериментального полювання на слонів для підсилення аргументації на користь існування полювання на мамонтів у палеоліті. Ж. Фрізон (Університет Віомінг, США) представив результати експериментального полювання на слонів у Зімбавве з використанням наконечників кловіс як металевих зброї і довів можливість полювання на молодих та дорослих мамонтів. Ж. В. Фішер (Університет Монтани, США), використовуючи практику розчленування слонів пігмеями в Ітурі у Конго, показав наявність варіацій щодо залишених кісток на місці обробки туші. Найбільш цікавий висновок дослідника полягав у тому, що вдала обробка туші слона не залишає слідів зброя на кістках тварин.

У доповідях з проблем тафономії мамонтів робилися спроби з'ясувати вік мамонтів та сезон їх загибелі. Д. Фішер (Університет Мічигану, США) висвітлював ці питання на прикладі решток американських мамонтів. С. Пеан (Інститут палеонтології людини, Франція) подібні питання висвітлював на прикладі гравецької стоянки Міловіци, зона Г, Моравія.

С. Вартанян (Заповідник Врангеля, Росія), Л. Д. Адженброд (Університет Арізони, США), А. Лістер (Університет Лондона, Велика Британія), Р. В. Грахам (Музей природознавства, Денвер,

США), С. Я. Міллер (Музей природознавства, Ідахо, США) присвятили свої доповіді палеонтології мамонтів.

Жваве та доброзичливе обговорення доповідей створювало особливу атмосферу цікавій, тематично насиченій міжнародній конференції.

Л. А. Яковлева

ПРО РОБОТУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ У 1997 РОЦІ

За звітний період спеціалізована вчена рада провела 18 засідань, на яких відбулись захисти 3 докторських та 11 кандидатських дисертацій. Відхиленіх докторських і кандидатських дисертацій немає. Докторські дисертації:

Івакін Гліб Юрійович, старший науковий співробітник Інституту археології НАН України, доктор історичних наук за спеціальністю 07.00.04 — археологія. Назва дисертації: «Історичний розвиток Києва XIII—XVI ст.»

Наукова проблема. Однією з актуальних проблем історії України другої половини XIII—XVI ст., є дослідження різних аспектів розвитку середньовічного міста. Нечисленність писемних джерел, особливо з початку цього періоду, висуває на перший план археологію, яка безперервно накопичує джерелознавчу базу з цієї проблеми. Метою виконаного дослідження є всебічне висвітлення різних аспектів історичного розвитку Києва цього періоду на базі комплексного аналізу та узагальнення всіх відомих на сьогодні археологічних та писемних джерел (політичне, економічне, культурне життя, історико-топографічна структура, стан монументальних пам'яток).

Основним методом дослідження був комплексний аналіз широкого кола джерел, які відбивали різноманітні аспекти історичного розвитку Києва. Застосовувалися методи порівняльно-історичного розвитку міста, порівняльно-історичного та ретроспективного аналізу, коли залучалися дані пізніших джерел або з сусідніх регіонів.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше до наукового обігу в повному обсязі вводиться інформація про більшість археологічних пам'яток Києва XIII—XVI ст., зібрано та проаналізовано на сучасному науковому рівні свідчення джерел, матеріалів, студій з історії післямонгольського Києва. Уперше здійснено монографічне дослідження історичного розвитку Києва від 20-х років XIII ст. до середини XVI ст.

На захист виносились такі результати:

Значний занепад Києва був не стільки наслідком конкретного руйнування міста у 1240 р., скільки наслідком розгрому і розпаду всієї давньоруської системи й встановлення ординського іга. Життя, хоч і з меншою інтенсивністю, продовжувалось в усіх історичних районах Києва. Населення міста різко зменшилось, проте територія основного ядра Києва лишилась старою. Незважаючи на величезні втрати, Київ протягом XIII — середини XVI ст. залишався значним політичним, ідеологічним центром Східної Європи. Культурна традиція не була перервана. Її розвиток базувався на традиціях і коренях матеріальної та духовної культури давньоруського часу.

Офіційні опоненти: І. С. Винокур, доктор історичних наук, професор, зав. кафедрою загальної історії Кам'янець-Подільського педагогічного інституту; О. В. Чернецов, доктор історичних наук, зав. відділом слов'яно-руської археології Інституту археології РАН (Росія); М. П. Кучера, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник-консультант Інституту археології НАН України

Провідна установа: Інститут історії України НАН України, відгук підписав та затвердив директор Інституту історії України НАН України, академік, доктор історичних наук В. А. Смолій. Відгук обговорено і затверджено на засіданні відділу історії України середніх віків Інституту історії України НАН України.

Під час захисту в дискусії брали участь члени ради: академік П. П. Толочко, Е. А. Балагурі, М. І. Гладких.

Котигорошко В'ячеслав Григорович, старший науковий співробітник Інституту карпатознавства Ужгородського державного університету, доктор історичних наук (07.00.04) — археологія. Назва дисертації: «Історія населення Верхнього Потисся в латеноримський час (III ст. до н. е.— IV ст. н. е.)».

Наукова проблема. Етнокультурний розвиток Верхнього Потисся досі лишається актуальним науковим завданням через невірність проблеми ролі і місця північнофракійських племен, кельтів і германців у заселенні регіону. Саме історія цих племен стала предметом дослідження.

Методом у вирішенні поставленої проблеми виступає принцип індетризму в пізнанні закономірностей розвитку стародавніх суспільств, що вимагає розгляду культурно-історичних явищ і феноменів у динаміці їх розвитку і взаємозв'язку з окремими регіонами.